

Podobnost ili sposobnost?

Autor Administrator

Ivan Mikleniæ: Podobnost ili sposobnost?

Glas Koncila

(...) Ako se politieke stranke stvarno ne demokratiziraju u sebi i ako ne svladaju mentalitet podobnosti i poslušništva, hrvatsko društvo bit æe osuðeno da ga vode osrednji, premalo kompetentni politièari, jer za sve one stvarno sposobne, kreativne, struène i slobodne ljude u politiekim strankama nema potrebe niti mjesta (...)

(...) Pojam tzv. moralno-politieke podobnosti relikv je iz doba tzv. socijalistièkoga društva i komunistièkoga režima a oznaèavao je skup ideološko-politiekih uvjerenja, vjernosti i angažiranosti po kojem se odreðivala pripadnost vladajuæoj i povlaštenoj klasi. Gotovo iskljuèivo moralno-politieki podobni mogli su i smjeli su raèunati s boljim društvenim položajem, mogli su se nadati mjestu u strukturama državnih, partijskih, vojnih, policijskih i inih vlasti, odnosno mogli su uživati blagodati povlaštene manjine u onodobnom društvu. Svi drugi, koji se nisu uklapali u tadašnje koncepte moralno-politieke podobnosti, »uživali« su tretman od podnošljivih do unutarnjih neprijatelja.

Postojanje te tzv. moralno-politieke podobnosti gotovo pet desetljeæa uvjetovalo je na cijelom prostoru biše savezne države stvaranje mentaliteta po kojem nije važno odlikuje li se graðanin po radu, upornosti, struènosti, umješnosti, kreativnosti, sposobnosti i poštenju, nego odlikuje li se ideološko-politiekim uvjerenjem na liniji Partije, vjernošæu i angažiranošæu na toj ideološko-politiekog liniji. Samo za one koji su bili moralno-politieki podobni vrijedilo je odlikuju li se i po radu, upornosti, struènosti, umješnosti, kreativnosti i sposobnosti da bi onda više napredovali, a svi tzv. nepodobni, pa makar bili i najizvršnji, nisu imali nikakvih izgleda za stvarni prosperitet.

Premda se u suvremenom hrvatskom društvu izvana mnogo toga promijenilo, bilo bi naivno misliti da se to društvo u tako kratkom roku uspjelo osloboditi naslijeðenoga mentaliteta u kojem jedno od kljuènih mjesta pripada upravo tzv. moralno-politiekog podobnosti. Istina je, nije više uvijek rijeè o istoj ideološko-politiekog podobnosti (premda se ne može reæi da je baš autentièna nekadašnja podobnost potpuno išèznula), ali jest èinjenica da su uz tu staru stvorene i nove ideološko-politieke paradigme i da mnoge skupine u suvremenome hrvatskom društvu i dalje funkcioniraju upravo po modelu ili kriteriju podobnosti.

Zbog

toga gotovo svi oni koji se nisu svrstali u neke od tih odreðenih skupina, bez obzira bili oni najbolji na svijetu na nekom svom podruèju zanimanja, nemaju nikakvih izgleda za prosperitet u hrvatskome društvu. To se npr. jako dobro vidi u sadašnjem odnosu prema inovatorima i njihovim inovacijama ili prema Hrvatima znanstvenicima provjerenoga svjetskog ugleda. No, postojanje toga mentaliteta podobnosti vidljivo je i u sadašnjem odnosu prema marljivima,

struèenima, kreativnima - svi oni imaju perspektivu tek kad se uklope u neku od postojećih formalnih ili neformalnih skupina, èesto žrtvujuæi svoju osobnu slobodu na svoje mišljenje.

U procesu tranzicije iz komunistièkoga, totalitaristièkoga društvenog poretka s planskom privredom u stvarno pluralno, demokratsko i društveno pravno poretka obvezujuæeg jednako za sve, a s tržišnom privredom, najvažnije je ostvariti osloboðanje od svakoga oblika podobnosti i poslušništva (u pejorativnom smislu) i uspostaviti stvarnu slobodu svakoga graðanina, za sve jednako obvezujuæu zakonitost te omogućiti i poticati natjecanje marljivih, poduzetnih, struènih, kreativnih i sposobnih.

Neke bivše komunistièke države, sada veæ èlanice Europske Unije, s tim su se mentalitetom suoèile provoðenjem nekog od oblika lustracije te su na taj naèin poluèile vrlo oèit impuls u svome društveno otkrivajuæi smjer u kojem se želi društveno razvijati. Hrvatska zbog puno razloga, nekih opravdanih a nekih i potpuno neopravdanih, nije prihvatila niti jedan oblik lustracije te u suvremenome hrvatskom društvu još uvijek nema toga potrebnog impulsa koji bi i hrvatsko društvo usmjerio prema punoj demokraciji, ravnopravnosti i stvarnoj tržišnoj privredi.

Premda je osloboðanje od naslijeðenoga mentaliteta podobnosti izazov za sve subjekte i segmente suvremenoga hrvatskoga društva, ipak je najveæa odgovornost na politièkim strankama koje su dosada baš na tom planu i najviše zakazale. Premda su po svojim statutima sve politièke stranke demokratske i za otvorenu tržišnu utakmicu, upravo su one po svojim unutarnjim ustrojstvima i osobito po svojim unutarstranaèkim odnosima najtvrdi èuvvari mentaliteta podobnosti i poslušništva. Za hrvatsko društvo tragièno je što se politièke stranke uvelike ravnaju po modelu nekadašnje Partije ili pa modelu ponašanja i odnosa u izvršnoj državnoj politici na vlasti.

Ako se politièke stranke stvarno ne demokratiziraju u sebi i ako ne svladaju mentalitet podobnosti i poslušništva, hrvatsko društvo bit æe osuðeno da ga vode osrednji, premalo kompetentni politièari, jer za sve one stvarno sposobne, kreativne, struène i slobodne ljude u politièkim strankama nema potrebe niti mjesta. Dosadnja velika apstinencija biraèa jasna je poruka politièkim strankama da graðani nisu njima zadovoljni jer oklijevanje, nekompetentnost i kašnjenje u suvremeno doba globalizacije i tehnološke revolucije gura hrvatsku državu i hrvatsko